

STRATEŠKI PROGRAM ODRŽIVOG RAZVOJA POLJOPRIVREDE GRADA KRKA

- Sažetak -

Svrha

Na globalnom su tržištu posljednjih 6-7 godina cijene hrane više nego udvostručene. Isto se dogodilo i sa cijenama energije. Trendovi rasta cijena hrane i energije se nastavljaju, a Hrvatska uvozi više od polovice svojih potreba i jednog i drugog. Za svakog od nas (a i za Državu u cjelini) to praktično znači da ćemo sve veći dio od vlastitih prihoda morati izdvajati za najosnovnije potrebe. Za sve ostalo imat ćemo manje.

Više je uzroka koji su doveli do globalnih problema s hranom, no dva se izdvajaju po snazi i brzini kojom mijenjaju uvjete poljoprivredi: klimatske promjene i kraj ere fosilnih goriva.

Ovakva situacija s hranom već je izazvala socijalne nemire u mnogim zemljama, globalne zalihe hrane sve su manje pa je zabrinut i FAO (UN-ova agencija za hranu i poljoprivredu), a mora zabrinuti i nas u Gradu Krku. Želimo se kvalitetno hraniti, želimo to moći ponuditi i gostima. Vlastite otočke hrane sada imamo zanemarivo malo, a vanjski dotok hrane je sve skuplji i neizvjesniji. Ranjivost otoka Krka na poremećaje vanjskog dotoka hrane očigledna je i vrlo velika. Radi se o svakodnevnoj vitalnoj potrebi ljudi, stoga nije opcija pasivno promatrati pogoršavanje vanjskih prilika s hranom istovremeno se nadajući da ćemo imati više sreće nego drugi i da nas isto neće pogoditi.

Revitalizirati otočku proizvodnju hrane, barem do mjere da većinu potreba stanovništva možemo proizvesti lokalno, neophodno je, ali je raspoloživog vremena još malo. Ohrabrujuće je saznanje da je to dokazano moguće, jer je otok Krk u prošlosti sam sebe prehranjivao.

Strateški program održivog razvoja poljoprivrede Grada Krka je pokušaj da se revitalizacija vlastite proizvodnje hrane osmisli i provede u uvjetima gospodarske krize u Hrvatskoj, uporabom poljoprivredne prakse koja će moći funkcionirati uz minimum vode, minimalno korištenje strojeva na fosilna goriva, praktično bez umjetnih gnojiva i kemijskih zaštitnih sredstava te u ambijentu klimatskih ekstrema kakvima do sada nismo bili izloženi.

Izrada Strateškog programa održivog razvoja poljoprivrede Grada Krka ugovorena je s Agronomskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu i provedena uz konzultaciju s lokalnim dionicima.

Stanje

Na području Grada Krka poljoprivredno je zemljište tipično otočko – škrto, no ima ga dovoljno. Zemljišta koje je pogodno za povrćarske kulture, voćarstvo, vinogradarstvo i maslinarstvo ima ukupno 3.597 ha, a pašnjaka još 466 ha. S obzirom na to da Grad Krk ima 6281 stanovnika (popis 2011. godine), ispada da po stanovniku ima 0,57 ha zemljišta na kojem se može proizvesti nešto hrane. Ako se uzme u obzir činjenica da je u svijetu 2006. godine u prosjeku bilo na raspolaganju 0,22 ha za prehranu jednog stanovnika, može se zaključiti da, unatoč škrтости otočkog tla, žitelji Grada Krka raspoložu s dovoljno zemljišnog potencijala da oskudicu u hrani ne bi trebali osjetiti.

Registrirano je 910 kućanstava koja posjeduju poljoprivredno zemljište, a 563 kućanstva imaju traktore, pretežito jednoosovinske (316). Većina kućanstava vrtove obrađuje za namirenje vlastitih potreba u povrću i voću.

U Gradu Krku ima oko 19 000 ovaca, 20 000 stabala masline i 318 000 trsova vinove loze pa je u ove tri kategorije trenutno usmjeren najveći radni napor lokalnih poljoprivrednika. Podaci o proizvodnji drugih kultura su oskudni. Zabilježeno je da je 2003. godine proizvedeno 60 t krumpira; 32 t pšenice, ječma i raži; te 137 tona raznog voća, no zna se da se još uzgajaju svinje, koze i perad. Iz raspoloživih podataka nije moguće u postotcima izraziti koliko od dnevnog unosa (potrošnje) hrane dolazi s područja izvan Grada Krka, a koliko iz vlastite proizvodnje. Generalna je ocjena - iz vlastite proizvodnje vrlo malo.

Vizija i Misija

U promišljanju razvoja poljoprivrede Grada Krka krenulo se od sljedeće **Vizije**:

Grad Krk kao jedinica lokalne samouprave svoje osnovne potrebe u hrani za stalno stanovništvo zadovoljava ekološkom proizvodnjom na svom području.

Istovremeno **Misija** Strateškog programa jest:

Podići svijest građana o potrebi jačanja samodostatnosti u prehrani Grada Krka. Popularizirati bavljenje organskom/ekološkom poljoprivredom kao osnovnom ili dopunskom djelatnošću što većeg broja ljudi. Uspostaviti izravne odnose proizvođača i potrošača hrane kojima se povećava zajednička odgovornost za sigurnost opskrbe hranom, ali i dijele rizici u slučajevima kad zbog više sile urodi podbace.

Strateške aktivnosti

Rad na ispunjenju Vizije i Misije podrazumijeva da bi posao trebao biti dobro organiziran, da je javnost s njim dobro upoznata i da mu daje podršku, da je usklađen s drugim planskim dokumentima (PUR-om prije svega) i da je njegova realizacija sustavna i ustrajna, odnosno, da ne ovisi o izbornim ciklusima. Takav pristup zahtijeva stabilno, nezavisno, savjetodavno tijelo, sastavljeno od sudionika iz različitih sfera života na otoku, koji su spremni da posvete svoje vrijeme i znanje za unaprjeđenje sustava prehrane Grada Krka. Lokalnim pa i drugim razinama vlasti UNITAR (United Nations Institute for Training and Research = Institut za izobrazbu i istraživanje UN-a) predlaže formiranje **Savjet za politiku prehrane**. UNITAR je zapravo preuzeo i usvojio tu ideju na prijedlog FAO-a od prof. George Kenta, koji ju obrazlaže u sedam točaka:

1. Svatko je vezan za sustav prehrane.
2. Svaki sustav prehrane može biti unaprijeđen na mnogo načina.
3. Sustav prehrane će biti unaprijeđen samo ako o njemu razmišljamo i ako djelujemo tako da ga unaprijedimo.
4. Zajedno razmišljamo i djelujemo bolje.
5. Jedni drugima možemo pomoći ako razgovaramo.
6. Među nama postoje razlike. S tim se razlikama možemo nositi samo ako razgovaramo.
7. Svatko od nas može pronaći svoju ulogu u unaprjeđivanju lokalnog sustava prehrane kroz suradnju s lokalnim *Savjetom za politiku prehrane*.

Jednom formiran *Savjet za politiku prehrane Grada Krka* (kasnije možda i otoka Krka) bio bi stalno stručno i koordinacijsko savjetodavno tijelo svim sudionicima u sustavu prehrane Grada Krka, osobito gradonačelnika i Gradskog vijeća, na realizaciji ovog Strateškog programa. Ovo bi tijelo pratilo zbivanja s hranom u zemlji i svijetu, pratilo promjene klimatskih uvjeta za proizvodnju hrane te osmišljavalo preventivne mjere - kako u izboru kultura i tehnika za proizvodnju hrane, tako i na osposobljavanju stanovništva da ih primijeni. Formiranje *Savjeta za politiku prehrane Grada Krka* važan je strateški cilj koji se odnosi na organizaciju implementacije samog Strateškog programa, jer će, zbog prirode transformacija koje trebamo provesti u svom sustavu prehrane i dinamike kojom će nailaziti vanjske promjene, za taj posao biti potrebne godine, a za neke procese i desetljeća.

Strateški program je identificirao četiri tematska strateška cilja:

- Cilj 1: Razvoj ekološke poljoprivredne proizvodnje**
- Cilj 2: Jačanje samodostatnosti u prehrani**
- Cilj 3: Povećanje vrijednosti poljoprivredne proizvodnje**
- Cilj 4: Upravljanje rizikom u poljoprivredi**

Iz navedenih strateških ciljeva izvedene su odgovarajuće mjere.

Mjere

Strateški program održivog razvoja poljoprivrede Grada Krka i Program ukupnog razvitka Grada Krka (Revizija 1 – 2013.g.) trebaju biti u međusobnom suglasju. To je i postignuto pa su osnovne mjere sljedeće:

- Razvojni projekt 1:** Uklanjanje alohtone divljači
- Razvojni projekt 2:** Povezivanje i udruživanje poljoprivrednih proizvođača
- Razvojni projekt 3:** Obrazovanje i savjetovanje poljoprivrednika
- Razvojni projekt 4:** Banka sjemena
- Razvojni projekt 5:** Korištenje obnovljivih izvora energije u poljoprivredi
- Razvojni projekt 6:** Izgradnja sustava za navodnjavanje
- Razvojni projekt 7:** Poticanje i potpora razvoju ekološke poljoprivredne proizvodnje i izravnoj prodaji lokalno proizvedenih poljoprivrednih proizvoda
- Razvojni projekt 8:** Izgradnja sirane
- Razvojni projekt 9:** Izgradnja uljare i laboratorija za ispitivanje kakvoće maslinovog ulja
- Razvojni projekt 10:** Stjecanje oznake izvornosti Krčkog maslinovog ulja
- Razvojni projekt 11:** Evaluacija potencijala mikrolokacija za poljoprivrednu proizvodnju baziranu na samoniklim vrstama
- Razvojni projekt 12:** Formiranje kolekcijskog nasada autohtonih sorti maslina
- Razvojni projekt 13:** Upravljanje poljoprivrednim zemljištem
- Razvojni projekt 14:** Izgradnja klaonice za sitnu stoku
- Razvojni projekt 15:** Vrednovanje i unaprjeđenje proizvodnje autohtonih proizvoda
- Razvojni projekt 16:** Promocija ekoloških poljoprivrednih proizvoda
- Razvojni projekt 17:** Osnivanje ekoloških udruga, poljoprivrednih zadruga i proizvođačkih organizacija

Dinamika i prioriteti realizacije ovih mjera trebale bi se odrediti kao rezultat dogovora *Savjeta za politiku prehrane Grada Krka* i gradskih vlasti.

Zaključno

Globalna kriza koja traje već petu godinu ne pokazuje znake slabljenja. S obzirom na to da jeftine energije iz fosilnih goriva može biti samo manje te da se nikakvi ozbiljni dogovori o suzbijanju klimatskih promjena još nisu postigli, globalna kriza ima vrlo plodno tlo da nastavi trajati i da nastavi donositi nepredvidiva iznenađenja. Ako znamo da je Hrvatska sada teško ovisna o uvozu hrane i energije, i ako znamo da je ovisnost nas koji živimo na otoku još i veća od hrvatskog prosjeka, tada nemamo prava zaključiti da će naš sadašnji sustav prehrane dugoročno biti stabilan i da će *slobodno tržište* naći načine da amortizira globalno pogoršavanje situacije u vezi s hranom. Rizik da će sadašnji sustav prehrane biti destabiliziran je veliki, prvi su simptomi već vidljivi, a posljedice koje bi takva destabilizacija imala na život na otoku su neprihvatljivo velike. Reagirati tek kada problemi s prehranom na otoku postanu stvarnost nije prihvatljivo niti razborito, jer su potrebne godine da ono što ćemo morati poduzeti promijeni stanje na bolje. Ni tlo, ni sjeme, ni potrebna znanja, ni masovnost, ni povećani urodi ne mogu se ni blizu tako brzo dovesti na potrebnu razinu, koliko brzo može nastupiti destabilizacija sustava naše prehrane.

Treba biti svjestan da s problemima koje danas pritišću čovječanstvo nema prethodnih iskustava. Mi ne možemo znati kada će nam nafta postati cijenom nedostupna, ali znamo da je neobnovljiva i da nestaje. Ne možemo znati ni na koje će nas sve načine pogoditi klimatske promjene, ali znamo da se one odvijaju brže nego je itko predvidio i da su pojedini dijelovi svijeta već doživjeli katastrofalne posljedice. Isto tako, ne možemo znati koliko dugo će funkcionirati sadašnje globalno trgovanje hranom koje i nama osigurava najveći dio onoga što jedemo, ali znamo da postoji 1 milijarda gladnih ljudi, da sve veći dio zemalja ima na snazi zabranu izvoza hrane i da su globalne rezerve hrane na povijesnom minimumu. Zato, iako sve ono što piše u Strateškom programu održivog razvoja poljoprivrede Grada Krka možda i nije idealan odgovor na ukupne prilike u našem okruženju, to jest prilika da se započnu aktivnosti na smanjivanju ranjivosti našeg sustava prehrane i da se uspostavi tijelo – *Savjet za politiku prehrane Grada Krka* – koje će sustavno promišljati, planirati, koordinirati i pratiti te aktivnosti. Usvajanjem Strateškog programa održivog razvoja poljoprivrede Grada Krka u suštini se donosi odluka da se sudbinu prehrane stanovnika i gostiju Grada Krka dugoročno uzme u vlastite ruke. To nije rizična odluka.

